
===== İslam'ın İç Meseleleri =====

:date: 2014-11-23 02:18:14 +0200

.. :Author: Emin Reşah .. :Date: 12408

Not: Bu yazı yaklaşık 150 gün önce, Mısır olaylarından ve son Cemaat vak'asından önce yazıldı ve bunlarla doğrudan alakası yok ama bu dertlere de uygulanması mümkün.

İnsanın başına gelenler için suçlayacağı biri olduğunda, kolay yolu tercih edip, suçluya yaftayı yapıştırır ve kendine *acaba bende bir yanlışlık var mı?* sorusunu sormaktan kurtulur. Müslümanların bazı konulardaki hali buna benziyor.

Suçlu aradığımız zaman buluyoruz. *Batı* diye bir düşman var mesela, ayağımıza daş değse ondan biliyoruz. Hususi olarak *İsrail* var, neredeyse *yarı Tanrı* mertebesinde, yeryüzündeki hemen bütün kötülüklerin anası olarak takdis edilmesine az kalmış. Bunun gibi sayılabilecek pek çok mihrak var.

Bu *dış meseleler* anlaması ve sınıflandırması kolay, bizi kendi içimizdeki iç meselelerle uğraşmaktan da uzak tutuyor. Şikayet etsek de, kafa konforumuzu sağladıkları için memnun bile olabiliriz. *Batı'ya küfretmenin dayanılmaz hafifleticiliği.*

İç mesele dediğim sorumluluğu başkasına atamayacağımız meseleler, müslümanları içindeki yarılma, yorgunluk, özenti, yaranma, kuşku ve sair hislerin doldurduğu haller. Bu meseleler yokmuş gibi yapmak, müslümanların ekseriyetinde genel kabul görüyor. Bu meseleleri görmek yerine, bunların oluşturduğu sonuçlar hakkında kafa patlatmak daha kolay ve güvenli çünkü. *Ezber bozmaktansa, kafamızı gömmeye devam edelim.*

Bu meselelerin bahsini açmadan önce, iç meselenin ne *olmadığını* işaret etmekte fayda var. Bugün müslümanlarla ilgili görünen en önemli dert, mesela, *geri kalmışlık* meselesi. Ancak bu geri kalmışlıktan şikayet edenlerin hemen hepsindeki *inançsızlara yaranma* hissi ve dünyevilik merakı, gelişmemişlikten daha büyük bir dert bana kalırsa. Müslümanların dünyevi ölçülerde geri kalmış olması bir sorun, ancak bu sorun daha başka sorunların *sonucu* ve müstakilen gelişmemişlikle uğraşmanın bizi götürdüğü *İslam kültürü zaten gelişmeye uygun değil* gibi bir düşünce olabiliyor.

Geçmişe dönüp, *müslüman ülkeler neden geri kaldı?* diye sorduğumuzda alabileceğimiz pek çok cevap var, sömürgeciliği sağlayan tarzda köle ekonomisinin İslam'da mümkün olmayışı mesela bir cevap olabilir, ticaret yollarının dışında kalmak hakeza veyahut propagandanın söylediği gibi *İslam'ın bir Reform süreci yaşamamış olması* da anılabilir. Ancak bu soruyu soranların aradığı cevap hemen her zaman *yeterince dünyevileşmemek* gibi bir yere çıkıyor, o cevabın da ardında *bırakıp gidelim bu dini, zaten bizi de geri bırakıyor* gibi bir anlayış sırtıyor.

Buna benzer mesela *müslümanlar neden yeterince demokrat değil* gibi sorular da var. Genelde Batı ve dünyevilik eksenli bir takım *idealler* belirleyip, bununla müslümanları hesaba çekmek. Müslümanların *demokrat* olmak gibi bir vazifeleri varmış gibi veya keyifli ve eğlenceli kimseler olmaları beklenmiş gibi.

Bunları *iç meseleler* olarak görmüyorum. Eğer bir soru zımnen *inançsızlara yaranma* içeriyorsa, o müslümanların değil, soruyu soranın meselesidir. Neticede İslam kiswa saraylarının arka bahçelerinde, dünyanın ekonomik merkezlerinde, hadsiz zenginliğin hüküm sürdüğü topraklarda değil, çölün ortasındaki ücra bir kasabada doğdu. Oradan doğup, sarayları ve sahibi gümüş kaşıkçıları ve onların ordularını yerin dibine soktu ancak gaye o zenginliğin kendisi değildi. Bugün *peygamber dini politik ve ekonomik gayeleri için uydurdu* demek kolay, geriye bakıp noktaları birleştirmek de eğlenceli olabilir, ancak miladi 600 senesinde yaşayan hiç kimse, yüz sene sonra Müslüman ordularının İspanya'ya atlayacağını tahmin edemezdi ve bunun *dünyevilik* veya *yağma* için olduğunu söyleyenin azıcık izana ihtiyacı var.

Hasılı buradaki derdim, İslam'ı inanmayanlar nezdinde daha muteber kılacak ve bizi her gün okuduğumuz *İslam geri kalmış bir din* alt metinli haberlerin karşısında daha ferahlatacak bir diskur değil. Varsın beğenmeyen beğenmesin, biz iyi olduktan sonra *kınayıcıların kınaması* mühim değil.

En doğru İslam

Müslümanların bölünmüşlüğünden şikayet eden herkesin kafasında *İslam'ın ne olduğu* ile ilgili net bir cevap var ve bu şikayetin sonu hemen her zaman *müslümanlar benim anlayışında birleşsin* gibi bir yere çıkıyor.

Bütün mezhepleri birleştirecek tek mezhep diye yola çıkıp, mezheplerin sayısına +1 ilave edenleri tarih boyunca yaşadık, hala yaşıyoruz.

Bu önemli bir mesele, çünkü aslında *İslam* dediğimizin ne olduğunu kimse tam bilmiyor. Kimisi için hayli spesifik inanç, ibadet ve davranış kurallarıyken, kimisi kültürünün parçası olarak görüyor, başkası falanca kaynakları İslam'a dahil görürken, beriki onların İslam'ı bozduğunu söylüyor.

Dini tartışmaların, ilke olarak ancak *yeni vahiy* ile çözüleceğine inanırım. Biri *rüyamda peygamberi gördüm, bana şöyle şöyle dedi* dese bile o insana itibar etmek mecburiyetinde değiliz. Herkesin önündeki kaynaklar da belli ve kimi ne kadar dikkate alacağına herkes kendi karar veriyor. O sebeple dini doğruların tartışmasını yapmanın pek bir faydası yok. Peygamber aleyhisselamı karşımızda konuşturmayacak veya Cibril-i Emin'i getirmeyecekse, birinin söylediği *tefsirlerden bir tefsir* olabiliyor ancak. Falancanın çok alim bir zat olması da, ancak onun bildiklerini muteber kabul edenler nezdinde geçerli.

İnsanlar kendi söylediklerinin, neticede kendi tefsirleri olduğunu ve bunun o kadar da kesin olmadığını unutunca, birbirini kırmaya, uzaklaşmaya başlıyor. Mesele tefsirin doğruluğu, yanlışlığından ziyade, kavganın tefsirin ötesine geçmesi.

Elbette bazı tefsirler ve ictehadlar diğerlerinden daha doğru. Bununla beraber hangisinin doğru olduğuna karar vermek uzun tartışmalardan fazlasına ihtiyaç duyuyor. Bir gün, her anımızın

kaydolduğu kitabı okurken herhalde ictihadlarımızın ve tefsirlerimizin ne kadar doğru olduğunu öğreneceğiz; bununla beraber dünyada bu meseleyi kavgayla çözenin bir yolu yok.

Doğru mezhebin ve anlayışın dünyevi işaretleri yok mu? Var. Adamın halini vicdanınıza sormak, *bu adamı neden seviyorum?* demek, bu sevginin ne kadarının kendi tembelliğimizden ve bahane uydurma merakından, ne kadarının üstünlük ve farklılık kaygısından, ne kadarının imandan olduğunu takip etmek mesela uygun bir yol olabilir. Bunlardan ayrı bir de Allah'ın sünnetinde adillerin adil olmayanlara, hakikate yakınların, uzak olanlara galip gelmesinden de anlaşılabilir. Ektiği tohumdan, verdiği meyveden de anlaşılır.

Bununla beraber bunların da tek bir cevabı yok. *Vicdanıma sordum, falanca hoca çok güzel konuşuyor* diyen insana, *hoştur, nasıl bir vicdanmış o* diye cevap verilmez. Herkes kendi fani fikri ve ferasetiyle bir cevap arıyor ve benim fikrim ve ferasetim de fani. O sebeple sonunda sen/ben kavgasına dönecek tartışmalara zaman ayırmaya lüzum yok.

Bu bölünmüşlüğü ilacının da *herkesi birleştirecek tek mezhep, cemaat, vs.* olduğuna inanmıyorum. Kitab-ı Kerim'in *onlar birbirlerine karşı merhametlidir* hükmü yeterli. Azıcık merhametli olur ve herkesin karanlıktan çıkmak için yol aradığını ve bazısının duvara çarpması muhtemel de olsa farklı yollardan gideceğini kabul etmek yeter.

Herkesin kendi tefsiriyle, ictihadiyla İslam'ını rahat yaşayabileceği bir yerde buluşmak daha makul ve makbul. Biri *Kur'an'da sadece şarap yasağı var, şarap dışındaki içkileri sarhoş olmadan içmek haram değil* şeklinde bir ictihad seslendirdiğinde, bunun için *vay kafir, içkiyi helal sayıyor* demeyecek bir ihtimam ve sabır. Kendini müslüman sayana *hayır değilsin* demeyecek izan.

Elbet bazı *müslümanlıklar* diğerlerine göre daha zayıf, daha güçlü, daha zor, daha kapsamlı, daha dar, daha kültürel, daha kaynaktan, daha aklî veya daha naklî olacaktır. Nihayetinde eğer İslam doğru din, falanca mezhep de doğru mezhepse, Allah'ın onu diğerlerine üstün kılacağını kabul edebiliriz. Fikrime uymayan ve çok eleştirdiğim müslümanların da daha doğru olması mümkün, o zaman ben yanlış ve onlar doğru olacak, şimdilik ikimiz de bilemiyoruz.

Üretim ve paylaşım

Mülkiyet ve onun tasarrufu meselesini, insanlar nedense veri olarak kabul ediyor. İslam'da mülkiyetin *temel bir hak* olduğundan bahsedecek kimse çoktur, buna *bir ölçüde* ben de kaniyim. Bununla beraber zamanın getirdiği meselelere ezberden verilen cevapların pek de cevap olmadığını da söylerim.

Bugün müslümanlara ekonomik konulardaki çözümlerini sorarsanız, iki şey söylerler. Birincisi *zekat* ikincisi *faiz yasağı*. Bu ikisi de, evet, kıymetli ve uygulandığında harika sonuçları olan ibadetler. Bununla beraber modern zamanların getirdiği sorunlara doğrudan çözüm sunmuyorlar.

Zekat vergi sisteminin olmadığı bir zamanda, insanların sadece gösteriş için birbirine yardım ettiği bir

devirde, onları Allah'ın rızasına yönlendirdi. Kur'an-ı Hakim, namazın kaç rekat olduğunu anlatmadığı gibi, zekatın da oranını da belirlemedi. Altın ve benzeri menkul kıymetler için %2.5, tarım ürünleri için %10 gibi oranlar daha sonraki fakihler tarafından belirlendi.

Bugün bazıları bu oranların anlamsız olduğunu söylüyor ama bir oran olması gerektiği açık. *Elinizdeki her şeyi dağıtın* da Kitab'ın koyduğu ölçüye uygun değil ve dahası müslümanların bir sermaye birikimi olacaksa, onlara zekatın ne kadar olduğunu söyleyecek biri lazım. *Gönlünden geçen demenin de pek bir makul tarafı yok, gönlümden tası tarağı satıp dağıtmak geçiyor ama evde ekmek bekleyen var* diyene de cevap verebilmek gerekir. O sebeple müslümanların zenginliğini diline dolayanlar, ellerindeki daha uygun kıstasları ama net kıstasları söyleyebilmeliler.

Bu işin birinci kısmı. İkinci kısmı şu: Müslümanların sermaye sahibi olmasına temelden karşı değilsek, bu sermayenin getirdiği sınıflaşmaya da karşı olamayız. Yok eğer müslümanların sermaye sahibi olmasına karşıysak, sermayenin düzenleyiciliğini neyle ikame edeceğimizin de cevabı olmalı. Sosyalizmden fazlasıyla etkilenmiş ama ajitasyon dışında söyleyecek lafı olmayan bir takım *zihni kapalı* zevatı ciddiye almadığımdan ve sermayenin ekonomik düzenleyiciliğini ikame edecek herhangi bir alternatif güç bulamadığımdan sınıflaşmanın kaçınılmaz olduğuna inanıyorum. Veleve ki mülkiyet olmasın, birilerinin üretimi belli bir iktidara dayanarak düzenlemesi gerekir ve *para*, bu minvaldeki iktidar kaynaklarının en opak/görünür/bariz olanlarından biridir. Onun yerine ikame edilecek, mesela bürokratik otorite vs. gibi diğer kriterlerin hiçbiri bu kadar net değil.

Bununla beraber sınıflaşmanın hangi kriterle oluşacağını belirlerken adil olmak mümkün. Sınıfları ortadan kaldıracığını iddia edip, başka şekillerde yeniden üreten *ideallerin* değil, sınıfların doğru şekilde tanzim edildiğinden, net kuralların herkes için uygulandığı ve yanlış yapanın düşüp, doğru yapanın çıktığı, işin ehlinin iş üzerinde belirlendiği, kimsenin temel ihtiyaçlarının endişesine kapılmadan yaşadığı bir hedefi gaye edinmek mümkün.

Bunun için çalışan pek kimse görmedim. Müslümanların arasında gördüklerim, ya *kolaycı Liberal* cinsi, *dünya nasılsa öyle devam etsin, bırakınız herkes istediği gibi temlik etsin* kafası, ya *slogancı İslamcı*, *herkes zekatını verse her dert çözülür*'cü veyahut bunun üstüne *başarısız Sosyalist*, *İslam ilk sosyalist düşüncedir*, *Marx yaşıyaydı müslüman olurdu* kafasından lafı sonunda ajitasyona bağlayan adamlar.

Bu mesele çözülmeden, müslümanların *dünyaya alternatif* olma ihtimali yok, çünkü mesele gelip, kimin neye ne kadar sahip olduğu meselesine dayandığında ne söyleyeceğini bilmeyen insanlardan en fazla başkalarının fitne kuklası olabiliyor.

Yönetim

Dünyayı farklı algılayan insanları nasıl bir hedefe doğru yönlendirebilirsiniz? Yeryüzünde hangi maksatla bulunduklarına dair bir ittifakları yoksa zor ancak her insan arasında ortak bir hedef vardır: Barış.

İnsanlar arasında kavga çıkarmadan hayatı idame ettirmede İslam'ın tecrübesi yaşayan tüm düzenlerden daha uzun. Bunda, tabii ki, tek bir İslam'dan bahsedemiyor olmamızın da etkisi var ancak Hint Okyanusu'ndan, Atlas Okyanusu'na, Rusya'dan Habeşistan'a İslam'ın ve diğer kültürlerin hala yaşadığına bakarak, en azından barış hedefini gerçekleştirecek fazilette yöneticiler yetiştirmiş olduğuna kanaat edebiliriz. Tarih boyunca her zaman vuku bulmuş mücadelenin ötesinde, İslam'ın yaşadığı topraklarda temelde barış hükümleri olmasaydı, bu kadar zamanda ya İslam, ya diğerleri ortadan kalkmış olurdu. Amerika'nın 250 senelik tarihinde, Kızılderililerin ne hale geldiğini görüyoruz. Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda, benzer süredeki hakimiyetinin ise böyle bir sonuca yol açmadığının farkındayız ve Ermenileri ortadan kaldıranlar, daha ziyade yöneticilerin ırkçılık kolaycılığına saptmasıydı. Bugün Ortadoğu'da hakim kültür İslam olduğu halde, Nusayrisinden Hristiyanına çeşitli inançlar hala yaşıyorsa, Müslümanların diğerlerine genel bir düşmanlığından söz edilemez.

O sebeple tarihi olarak İslam'ın *barışçıların dini* olduğunu söylemek mümkündür. Savaş, bu *barışçılık* vazifesinin şartlarından biridir. Çünkü günümüzde de, geçmişte de, güçlü devlet cihazları olmadan barış ve savaşabilme kabiliyeti olmadan güçlü devlet cihazı olmaz.

Devlet cihazının güçlenmesi ise, ancak adaletle mümkün çünkü devletlerin gerçek tek sermayesi yönettikleri insanlar. Onların arasında iyiyi kötüden ayıracak, iyileri kötülere üstün kılacak bir sistem üretmediği sürece siyasi mekanizmaların güçlenmesi mümkün değil.

Bunun *nasıl* olacağı ise, tabii, zor bir soru. Birincisi insanlar için *iyilik* derken neyi kastettiğini ve ikincisi bu iyiliğe ulaşmanın cihazlarını açıklamak lazım. Eskiden, *mü'min ve adil hükümdar* cevabı, ikisine de yeterliydi. Artık tek bir yöneticinin başa çıkabileceği kadar basit bir dünyada, basit aktörlerle yaşamadığımız için bu soruların cevabını verebilmek de o kadar kolay değil.

Buna rağmen şunu söylemek mümkün: İnsanların ekseriyetinin kendini rahat hissedeceği, temel ihtiyaçlarının kaygısını duymayacağı, becerileri yönünde çalışabileceği bir sistem gerekli. İslam'ın bu konuda söyleyeceği nedir? Halihazırda, kendini Liberal Demokratik dünya düzenine veya totaliter bir takım hayallere kaptıran iki kutba da uzak duracak, her ikisinden de daha ayakları yere basan ve *yerli* ne söyleyebilir?

Bu üç konu, *İslamcılık* denen meselenin de üç temel problemini oluşturur. Bunlara net cevaplar verebilmek, tüm fikir maceranın hedefi sayılabilir ve o sebeple bu konularda mırın kırın edenlerin, söylediği diğer sözlerin nezdindeki değeri bir yere kadardır.